

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّآلِ مُحَمَّدٍ

قرآن و تعلیمات دینی (۱)

دین ورد

سال اول دبیرستان

محتوای این کتاب نمایان سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ تفسیر خواهد کرد.

وزارت آموزش و پرورش

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی

نام کتاب: قرآن و تعلیمات دینی (۱) دین و زندگی سال اول دبیرستان - ۲۰۳

شورای برنامه‌ریزی: ناصر ابراهیمی، دکتر محمدمهدی اعتصامی، محمود الله‌وردی، دکتر عباس جوارشکیان، دکتر فضل‌الله خالقیان، حجة الاسلام دکتر حسین سوزنجی، دکتر سیدحمید طالب‌زاده، دکتر حسن ملکی، دکتر سیدمحسن میرباقری و مسعود وکیل

مؤلفان: دکتر محمدمهدی اعتصامی، دکتر عباس جوارشکیان

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وبسایت: www.chap.sch.ir

طراح گرافیک: بهرام شامی

صفحه آرا: مریم نصرتی

ناشر: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش)

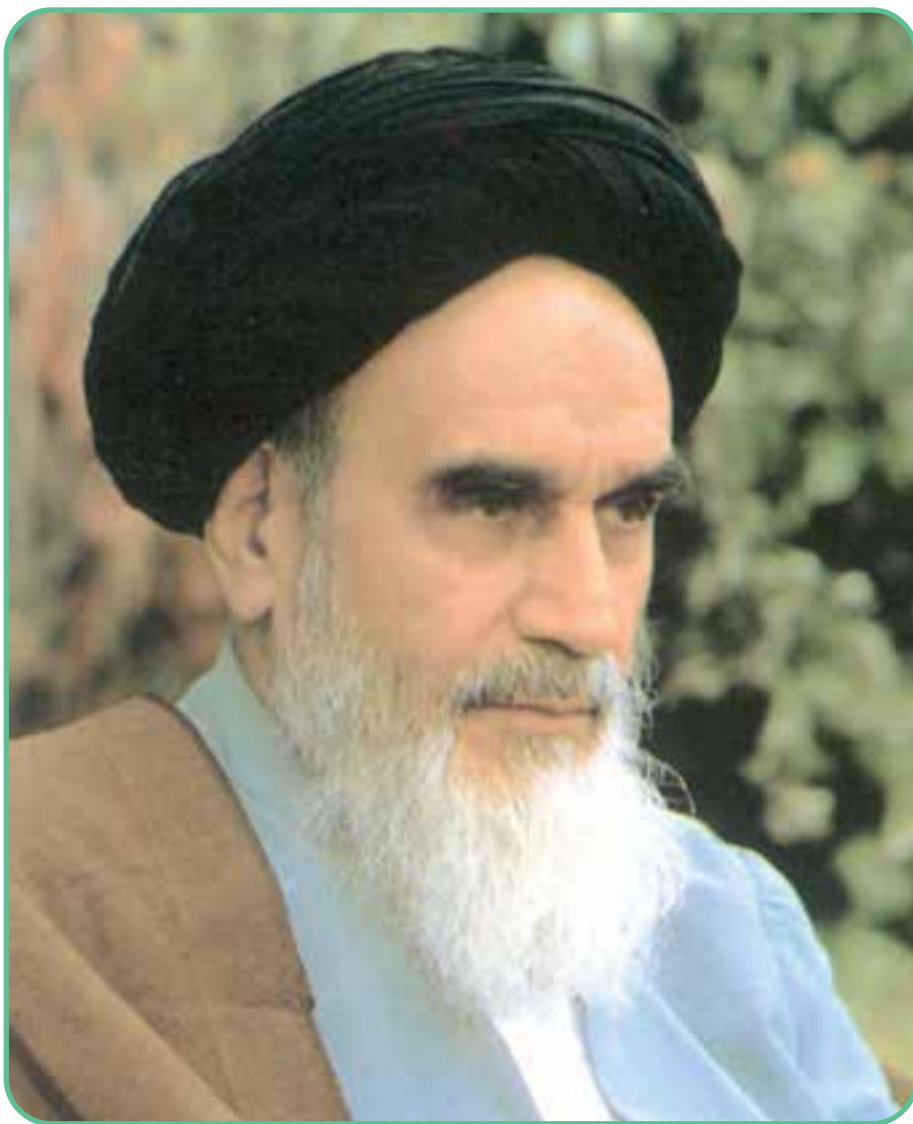
تلفن: ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۱۳۹-۳۷۵۱۵

چاپخانه: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ یازدهم ۱۳۹۲

حق چاپ محفوظ است.

شابک ۰-۱۱۵۶-۰۵-۹۶۴ ISBN 964-05-1156-0

اگر بخواهید عزیز و سربلند باشید باید از سرمایه‌های عمر و استعداد جوانی استفاده کنید و با اراده و عزم راسخ خود به طرف علم و عمل و کسب دانش و بینش حرکت نمایید.

«امام خمینی»

فهرست

مرحله‌ی اول: آمادگی در اندیشه و قلب

- ۱- کتاب زندگی / ۲
- ۲- انتخاب بزرگ / ۱۵
- ۳- کدامین هدف؟ / ۲۴
- ۴- برترین هدف / ۳۴
- ۵- تو را چگونه بخوانم؟ / ۴۴
- ۶- در حمد و تسبیح محبوب / ۵۶
- ۷- در پناه ایمان / ۶۵
- ۸- در وادی امن / ۷۴

مرحله‌ی دوم: آهنگ سفر

- ۹- عزم خوب زیستن / ۸۸
- ۱۰- پایداری در عزم / ۹۹
- ۱۱- در زمره‌ی بیداران / ۱۰۸

مرحله‌ی سوم: قدم در راه

- ۱۲- آیین رهروی / ۱۲۱
- ۱۳- در حضور دوست / ۱۳۸
- ۱۴- همدلی و همراهی / ۱۵۳
- ۱۵- ادب دوستی / ۱۶۲
- ۱۶- کار، گوهر زندگی / ۱۶۹
- فهرست کلمات معنا شده / ۱۸۲
- کتاب‌شناسی / ۱۸۵

دانش آموزان گرامی!

دوستان عزیز! سلام بر شما

سرمایه‌ی ما، اندیشه‌های بویا و ذهن‌های مبتکر و خلاق شماست. ما به وجود این سرمایه ایمان داریم و با تکیه بر همین ایمان آماده‌ی مشارکت شما در چهارچوب این کتاب هستیم. می‌دانید که خدای بزرگ در قرآن کریم اطمینان داده است که راه‌های هدایت را به آنان که در راه او می‌کوشند نشان می‌دهد.

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا
لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا **عنکبوت، ۶۹** به راه‌های خویش هدایتشان می‌کنیم.

آری، قرآن کریم کتاب هدایت است؛ هدایت انسان به سوی زندگی توأم با رستگاری. پس ضروری است که برای شناخت این زندگی به پیشگاهش برویم و در آیات آن بیندیشیم. همچنین شایسته است راه و روش معصومین بزرگوار صلوات‌الله‌علیهم را فراگیریم و در پیروی از آنان بکوشیم.

شما در سال‌های گذشته، در درس قرآن، توانایی خواندن این کتاب الهی و درک معنای بسیاری از آیات ارزشمند آن را به دست آورده‌اید و در درس دینی نیز با اصول دین، اخلاق اسلامی و برخی از احکام آشنا شده‌اید. اینک که به دوره‌ی متوسطه آمده‌اید، با پیوستن این دو درس به یکدیگر «راه زندگی بر مبنای قرآن» را خواهید آموخت. به تدریج آیاتی از این کتاب آسمانی را مطالعه خواهید کرد و از هدایت‌های آن بهره‌مند خواهید شد. می‌توان گفت دو جویبار آموزشی «قرآن» و «دینی» که در دوره‌های ابتدایی و راهنمایی جاری بودند، در این کتاب به یکدیگر پیوسته‌اند و قرآن کریم چراغ هدایت شما به سوی معرفت دینی شده است. امیدواریم این چراغ همواره فرا راه شما باشد.

اکنون توجه شما را به توضیحاتی پیرامون این کتاب جلب می‌کنیم:

۱- قسمت‌هایی از کتاب با مشارکت شما در کلاس درس تکمیل می‌شود؛ این قسمت‌ها عبارتند از:

– معنا کردن برخی از آیات شریفه؛ با این کار، احساس خواهید کرد که با اندکی تلاش می‌توان معنای آیات را فهمید و در آن‌ها تفکر و تدبّر کرد.

– تدبّر در آیات یا احادیث برخی از درس‌ها بر عهده‌ی شماست.

– نتایج مورد نظر در برخی درس‌ها، با فعالیت فردی یا گروهی شما در کلاس به دست

می‌آید.

— بخش «اندیشه و تحقیق» در پایان هر درس با تفکر، تحقیق و مطالعه‌ی شما به انجام خواهد رسید.

۲— در ابتدای هر درس مقدمه‌ای آمده است که هدف و موضوع اصلی آن درس را بیان می‌کند و ارتباط آن درس را با درس قبلی روشن می‌نماید.

۳— در پایان بیش‌تر درس‌ها، با عنوان «پیشنهاد»، فعالیت‌های تحقیقی، ادبی و هنری خواسته شده که با وجود اهمیت بسیاری که دارند، انجام آن‌ها داوطلبانه است. با این حال، هر دانش‌آموزی که تعدادی از این پیشنهادها را انجام دهد، حداکثر تا دو نمره به نمره‌ی مستمر وی، هم در نوبت اول و هم در نوبت دوم، افزوده خواهد شد.

۴— خدای جمیل، خالق زیبایی‌ها و هنر، وسیله‌ی بیان زیبایی‌هاست. پس کتابی هم که می‌خواهد شما نوجوانان عزیز را با زندگی دینی آشنا کند، نمی‌تواند «عاری از هنر» باشد. از این رو کوشش ما بر آن بوده که با الهام از قرآن کریم، محتوای علمی کتاب را همراه با طراحی‌های ادبی و هنری به شما عرضه کنیم؛ امیدواریم در آینده، این کتاب با پیشنهادهای شما زیاتر گردد.

۵— برای این که آموزش این کتاب در فضایی فعال، پویا و با نشاط صورت گیرد، نیازمند حرمت‌نهادن به کلاس و صمیمیت متقابل شما و دبیر گرامی است، بنابراین:

- برنامه‌ی دبیر را برای هدایت کلاس کاملاً اجرا کنید.
- به اظهارنظرهای دوستان خود، احترام بگذارید.
- نظرات دوستان خود را با تجزیه و تحلیل دقیق ارزیابی کنید.
- بیش از اندازه تحت تأثیر چند نفری از کلاس که احتمالاً بیش‌تر نظر می‌دهند، قرار نگیرید. شما هم با واردشدن در گفت‌وگوها نشان دهید که در فکر کردن توانا هستید.

۶— به منظور تقویت توانایی شما در قرائت قرآن کریم، دبیر محترم می‌تواند بخشی از قرآن را برای تمرین قرائت انتخاب کند. در این صورت ارزش‌یابی مستمر و پایانی قرائت، علاوه بر آیات کتاب، از این بخش نیز به عمل خواهد آمد.

۷— این درس عرصه‌ی حضور احساسات درونی و خلاقیت‌های فکری شماست و موفقیت شما در این درس، به میزان تفکر، اندیشه، ذوق و ابتکار شما بستگی دارد؛ کتاب نیز اگر فرصتی برای اندیشیدن فراهم کند، موفق خواهد بود. در واقع ما هرگز نخواسته‌ایم درس‌ها به گونه‌ای باشند که مطالب کتاب را با چند بار خواندن و حفظ کردن به‌خاطر بسپارید تا در امتحان موفق شوید. پس شما هم به آن امتحانی ارزش دهید که امکان فهمیدن، فکرکردن و تحقیق را برایتان فراهم می‌سازد. با توجه به آنچه گفته شد، ارزش‌یابی این درس در دو بخش انجام می‌گیرد:

بخش اول: ارزش‌یابی مستمر؛ شامل موارد زیر:

- ۱— قرائت صحیح آیات شریفه؛ ۴ نمره
- ۲— معناکردن آیاتی که در کتاب ترجمه نشده است؛ ۳ نمره

۳- انجام فعالیت‌های داخل درس و پرسش از متن؛ ۵ نمره

۴- مشارکت در گفتگو و کار گروهی؛ ۳ نمره

۵- پاسخ به سؤال‌های بخش‌های «اندیشه و تحقیق»؛ ۳ نمره

۶- داشتن دفتر کار منظم و کامل؛ ۲ نمره

توجه: انجام پیشنهادها، نگارش مقالات تحقیقی و ارائه‌ی ابتکارهای ادبی و هنری تا دو نمره به معدل نمره‌ی مستمر اضافه می‌کند.

بخش دوم: ارزش‌یابی پایانی؛ این ارزش‌یابی در پایان هر نیم سال و در دو بخش انجام می‌شود: ۱- قرائت آیات (۴ نمره) ۲- آزمون کتبی (۱۶ نمره). در آزمون کتبی دبیر محترم، سؤال‌هایی را از قسمت‌های مختلف دروس، مانند معنای آیات، محتوای دروس و بخش اندیشه و تحقیق طرح می‌کند. این سؤال‌ها بیش‌تر به گونه‌ای خواهد بود که نیازمند تفکر و تجزیه و تحلیل باشد و قدرت تعقل و استنباط شما را نشان دهد. بنابراین شایسته است کتاب را به نحوی مطالعه کنید که پاسخگوی این گونه سؤال‌ها باشید.

۸- شما می‌توانید با مراجعه به شبکه‌ی اطلاع‌رسانی رشد (شبکه‌ی ملی مدارس ایران) به مجموعه مطالبی غنی‌تر و جامع‌تر پیرامون مطالب این کتاب دسترسی یابید و همچنین نظرات خود را درباره‌ی کتاب، از طریق شبکه ارسال کنید. برای دسترسی به شبکه‌ی رشد از طریق اینترنت می‌توانید به آدرس www.roshd.ir مراجعه کنید.

۹- آن‌چه با عنوان «بیشتر بدانیم» و «پیشنهاد» آمده و در پاورقی ذکر شده برای توسعه‌ی اطلاعات شماست و دبیر محترم می‌تواند در توضیح درس‌ها از آن استفاده کند و نمره‌ی تشویقی برای آن‌ها در نظر بگیرد. اما در ارزش‌یابی‌های مستمر و پایانی و آزمون‌های ورودی دانشگاه‌ها نباید از این قسمت‌ها سؤال طرح شود. آیاتی که ترجمه‌ی آن‌ها در کتاب آمده نیز شامل همین حکم است. هم‌چنین فعالیت‌هایی که با علامت ستاره مشخص شده‌اند، فقط برای ارزش‌یابی مستمر است.

۱۰- سخن آخر این که، شما در این کتاب اولین درس‌های «راه زندگی» را می‌آموزید، درس‌های دیگر را نیز در سال‌های بعد خواهید آموخت. اگر این کتاب را روزنه‌ای به روشنایی حقیقت یافتید، آن را نگه دارید تا در آینده، در کنار کتاب‌های سال‌های بعد، مجموعه‌ای از شیوه‌ی زندگی اسلامی را در اختیار داشته باشید، خصوصاً که در بخش‌هایی از کتاب، ردّ پای از فکر بدیع خودتان به جا مانده است. باشد که فردا نسبت به کار امروز خود احساس سربلندی کنید.

خداوند یار و نگهدارتان باد

مؤلفان

راز شکفتن گل چیست؟

چه سرّی در دانه‌ی گیاه نهفته است که زمین را می‌شکافد و به آرامی از دل خاک سر بر می‌کشد؟

بی‌تردید راز این شکفتن و سربرکشیدن را باید در قابلیتی جست‌وجو کرد که خداوند در دل دانه به امانت نهاده است. دانه از همان هنگام که در خاک قرار می‌گیرد، آماده است که رشد کند، شکوفا شود و بر زیبایی آفرینش بیفزاید. به دیگر سخن، دانه بارشد و شکوفایی و کسب زیبایی و طراوت، به کمال می‌رسد و قابلیت‌ها و استعداد‌های خود را ظاهر می‌سازد تا بدین ترتیب به مقصود و غایتی^۱ که خداوند برایش مقدر کرده است، نائل شود.

اکنون شایسته است از خود پرسیم:

۱- کمال ما در چیست و مقصود و

غایت ما کدام است؟

۲- استعداد و قابلیت چه کمالاتی

در ما وجود دارد؟

۳- چگونه می‌توان آن استعدادها را

شکوفا کرد؟

۱- غایت: آن هدف نهایی است که در درون هر موجودی

هست و به سوی آن در حرکت می‌باند.